

The project Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi Çocuklar İçin Sadeleştirilmiş Metin

ÇOCUKLARIN KATILIM HAKKI PROJESİ

Sivil Toplum Destek Programı III

Birleşmiş Milletler
Engelli Hakları Sözleşmesi
Çocuklar İçin Sadeleştirilmiş Metin
Çalışmasının dijital versiyonuna ulaşmak için aşağıdaki QR kodu okutabilirsiniz.

Başlangıç

Her insan doğuştan aynı haklara sahiptir ve tüm haklar eşit derecede önemlidir. Engelli hakları da aslında tüm çocukların ve yetişkinlerin insan haklarıdır, yani zaten insan oldukları için sahip olmaları gereken haklardır.

Bazı bireyler görme, işitme, konuşma, yürüme, anlama, öğrenme veya başka bir eylemi yapmada zorluk yaşarlar. Bu zorluklar nedeniyle insan haklarını kullanmakta engellerle karşılaşabilirler. Birçok farklı engel türü vardır ve her engel görünür olmayabilir.

Dünyanın her yerinde milyonlarca çocuk ve yetişkin engelli yaşamaktadır. Çoğu zaman gereksinim duydukları eğitim, sağlık gibi temel hizmetlere ulaşamamakta, toplumsal hayattan dışlanmaktadırlar. Aynı zamanda yetenekleri göz ardı edilmekte, yapabilecekleri hafife alınmakta ve görüşlerine değer verilmemektedir.

Engelli bireylerin herkesle eşit haklara sahip olduğu, engelli olsun olmasın herkesin kendini özgürce ifade edebildiği bir yerde yaşamak ne güzel olurdu, değil mi?

Engelli Hakları Sözleşmesi bu hakların fark edilmesini, hayata geçirilmesini ve bu haklara saygı duyulmasını amaçlar.

Sözleşme ne demektir?

Sözleşme, uluslararası bir anlaşmadır. Engelli bireylerin haklarını ve bu hakların hayata geçirilmesine dair kuralları belirler. Sözleşmeyi imzalayan her devlet bu kurallara uymayı kabul etmiş demektir.

Daha eşit bir dünyada yaşamak için engelli olsun olmasın bütün çocukların ve yetişkinlerin BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin içeriği hakkında bilgi sahibi olması ve bu hakların uygulanması için savunuculuk yapması çok önemlidir.

BM Engelli Hakları Sözleşmesi, çocukların Sözleşme'nin içeriği hakkında bilgi sahibi olabilmeleri için “Engelli Çocukların Karar Alma Süreçlerine Etkin Katılımı Projesi” kapsamında Türkiye Spina Bifida Derneği tarafından sadeleştirilmiştir.

Bundan sonraki bölümde sadeleştirilmiş haliyle Engelli Hakları Sözleşmesi'nde yer alan maddeleri bulacaksınız.

Madde 1 - Amaç

Bu Sözleşme'nin amacı, engelli bireylerin insan hak ve özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmasını sağlamak için devletleri özendirmeştir.

Madde 2 - Tanımlar

Bu Sözleşme’de kullanılan bazı kelimelerin anlamı şöyledir:

İletişim

Engelli bireylerin kullanımına uygun olan her tür araç ve yöntemle gerçekleşen iletişimi içermektedir. Bunlar, Braille alfabesi (kabartma yazı), işaret dili, beden dili, büyük boyutlu yazılar, bilgisayarlar, telefonlar ve diğer yardımcı araçlar olabilir.

Dil

Konuştığımız dili, işaret dili ya da sözel olmayan dili (örneğin beden dili, jest ve mimikler, vb.) içerir.

Engelliliğe dayalı ayrımcılık

İnsanlara engelli oldukları için diğerlerinden farklı ve eşit olmayan şekilde davranmak “Engelliliğe dayalı ayrımcılık” anlamına gelir. Engelli bireylerin insan haklarından yararlanmak için gereksinim duydukları düzenlemeleri yapmamak da ayrımcılık olarak kabul edilir.

Makul düzenleme

Engelli bireylerin insan haklarından eşit şekilde yararlanmalarını sağlamak için gereken değişiklik ve düzenlemelerin yapılmasıdır.

Evrensel tasarım

Her şeyin (ürünlerin, fiziksel çevrenin, hizmetlerin vb.) engelli olsun olmasın herkes tarafından kullanılabilir şekilde tasarlanması demektir.

Madde 3 - Temel İlkeler

Sözleşme'nin temel ilkeleri şunlardır:

- Engelli bireylerin kendi kararlarını alma ve kendi seçimlerini yapma özgürlüklerinin olması,
- Ayrımcılık yapılmaması,
- Engelli bireylerin diğer bireylerle eşit şekilde toplumsal hayata tam ve etkin katılımlarının sağlanması,
- Engelli bireylere saygı gösterilmesi, tüm özellikleri ile kabul edilmeleri,

Madde 3 - Temel İlkeler

Sözleşme'nin temel ilkeleri şunlardır:

- Engelli bireyler için her alanda (eğitim, sağlık, ulaşım, vb.) fırsat eşitliği sağlanması,
- Engelli bireylerin ulaşım araçlarına, binalara ve bilgiye erişimlerinin sağlanması,
- Kadın erkek eşitliği,
- Engelli çocukların büyüme ve gelişme hakkına saygı gösterilmesi.

Madde 4 - Görev ve Sorumluluklar

Sözleşme'yi kabul eden devletlere düşen görev ve sorumluluklar şunlardır:

- Engelli bireylere eşit davranılmasını sağlamak,
- Eşitliğin sağlanması için yeni yasalar yapmak, kurallar koymak, eşitliğe engel olan yasaları değiştirmek,
- Toplumdaki herkesin engelli bireylerin haklarını öğrenmesi ve bu hakları uygulaması için çalışmak,
- Engelli bireylere ayrımcılık yapılmasına izin vermemek,

Madde 4 - Görev ve Sorumluluklar

- Her şeyin (ürünlerin, fiziksel çevrenin, hizmetlerin vb.) mümkün olduğunca engelli olsun olmasının herkesin kullanabileceği şekilde tasarlanmasını ve üretilmesini sağlamak,
- Engelli bireylerin gereksinimlerini karşılamak amacıyla yeni teknolojilerin, yöntemlerin kullanılmasına ve bilinmesine destek olmak,
- Engelli bireyler ile ilgili kararlar alırken engelli çocuklara, yetişkinlere ve engelliler için çalışan derneklere danışmak.

Madde 5 - Ayrımcılık Yapılmaması ve Eşitlik

Engelli bireyler yasalar önünde herkesle eşit haklara sahiptir. Devlet, engelli bireylere karşı ayrımcılık yapılmasına izin veremez.

Devlet, eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak için her zaman engellilere yönelik düzenlemeler yapabilir.

Madde 6 - Engelli Kadınlar

Devlet, engelli kız çocuklarının ve engelli kadınların daha fazla ayrımcılıkla karşı karşıya olduklarını kabul eder. Engelli kız çocuklarının ve engelli kadınların temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almak için çalışır.

Madde 7 - Engelli Çocuklar

Engelli çocuklar diğer çocuklarla aynı haklara sahiptir. Devlet, bütün çocukların hak ve özgürlüklerden eşit şekilde yararlanmasını sağlamalıdır.

Çocuklarla ilgili her karar önce çocuğun yararı düşünülerek alınmalıdır.

Engelli çocukların kendilerini ilgilendiren her konuda görüşlerini ifade etme ve görüşlerinin dikkate alınması hakkı vardır. Devlet, çocukların görüşlerini ifade etmelerine destek olmalıdır.

Madde 8 - Bilgilendirme

Devlet engelli hakları konusunda toplumda bilinci artırmak için şunları yapmalıdır:

- Her yaştan çocuk ve yetişkini engelli bireylerin hakları konusunda bilgilendirmelidir.
- Herkesi engelli bireylerin haklarına ve onurlarına saygılı davranması için özendirmelidir.
- Engelli bireylere yönelik kırıcı, aşağılayıcı ve ayrımcı davranışlarla ve uygulamalarla mücadele etmelidir.
- Engelli bireylerin becerileri, yapabildikleri ve yapmak istedikleri ile ilgili olarak herkesi bilinçlendirmelidir.
- Tüm iletişim araçlarında (televizyon, sosyal medya, gazete, vb.), engelli bireylere olumlu bir şekilde yer verilmesini özendirmelidir.
- Engellilik ile ilgili yapılan bilgilendirme çalışmalarını desteklemelidir.

Madde 9 - Erişilebilirlik

Engelli bireylerin bağımsız yaşamaları ve topluma katılmaları için yaşamın her alanına kolayca ulaşmaları gerekir. Devlet bunun için aşağıdaki önlemleri almalıdır:

- Binalar, yollar, okullar ve hastaneler başta olmak üzere park bahçe, tiyatro, sinema, vb. halka açık olan her yerin engelli bireyler için erişilebilir olması,
- Bu alanlarda ihtiyacı olan engelli bireyler için rehber, okuyucu veya işaret dili çevirmeninin bulunması,

Madde 9 - Erişilebilirlik

- Bu alanlardaki yönlendirme işaretlerinde, yazıların kolay okunur olması ve Braille alfabesinin (kabartmalı yazı) kullanılması,
- Engelli bireylerin gereksinim duydukları bilgilere kolayca ulaşabilmeleri için internet dâhil tüm yeni bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimin kolaylaştırılması,
- Engelli bireylerin bu hizmetlere ulaşmalarını sağlamak için çalışanlara eğitim verilmesi.

Madde 10 - Yaşama Hakkı

Her insanın yaşama hakkı vardır. Devlet engelli bireylerin bu haktan diğer bireylerle eşit şekilde faydalanmalarını sağlamalıdır.

Madde 11 - Riskli ve Acil Durumlar

Devlet engelli bireylerin savaş, acil durum ve doğal afet (sel, deprem vb.) gibi riskli durumlarda korunmaları ve güvenliklerinin sağlanması için gerekli önlemleri almalıdır.

Madde 12 - Yasa Önünde Eşit Tanınma

Engelli bireyler yasa önünde eşit olarak tanınma hakkına sahiptir. Kendileri ile ilgili hukuki konularda söz sahibi olma hakları vardır.

18 yaşını dolduran her birey kendisi ile ilgili karar alabilir. Mal sahibi olabilir. Kendi parasını kendisi yönetebilir.

Devlet, engelli bireylerin hukuki konularda gereksinim duydukları desteği almalarını sağlamalıdır.

Madde 13 - Adalete Erişim

Devlet, engelli bireylerin kendilerini etkileyen hukuki süreçlere diğer bireylerle eşit şekilde katılımlarını sağlamalıdır.

Bunun için çocukların ve yaşlıların yaşlarına ve engellerine uygun düzenlemeler yapmalı, kendilerini ifade etmeleri için gerekli desteği sağlamalıdır.

Madde 14 - Kişi Özgürlüğü ve Güvenliğı

Engelli bireyler herkes gibi özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Bu hak, sadece engelli olmaları nedeniyle ellerinden alınamaz.

Devlet, engelli bireylerin bu haklarını kullanmaları için gerekli önlemleri almalıdır.

Madde 15 - İşkence ve Kötü Davranışa Uğramama

Engelli olmasından dolayı hiç kimseye işkence yapılamaz, acımasızca davranılamaz ve aşağılanamaz.

Engelli bireyler istemedikleri ve kendilerine zarar vereceğini düşündükleri hiçbir deneyde yer almak zorunda değildir.

Devlet, engelli bireyleri işkence ve kötü davranışlardan korumak için her türlü önlemi almalıdır.

Madde 16 - Şiddet ve İstismara Uğramama

Hiç kimse, evde veya dışarıda, engelli bireylere şiddet uygulayamaz ve istismar edemez. Devlet, şiddeti önlemek ve engelli bireylerin güvenliğini sağlamakla görevlidir.

Özellikle çocukların ve kadınların güvenliğini sağlamak, devletin öncelikli sorumluluğudur.

Madde 17 - Bedensel ve Zihinsel Bütünlüğün Korunması

Engelli bireyler bedensel ve ruhsal bütünlüklerine, diğer bireylerle eşit şekilde saygı duyulması hakkına sahiptir.

Madde 18 - Seyahat Özgürlüğü ve Vatandaşlık

Engelli bireyler, diğer bireylerle eşit şekilde istedikleri yerde yaşama, yaşadığı yeri değiştirme ve istedikleri yere seyahat etme hakkına sahiptir.

Engelli çocukların doğar doğmaz kimlik kartı alma hakları vardır. Engelli çocuklar, bir isme sahip olma, bir ülkenin vatandaşı olma, ailelerini tanıma ve aileleri tarafından bakılma hakkına sahiptir.

Madde 19 - Bağımsız Yaşama ve Toplumsal Hayata Katılma

Engelli bireyler herkesle eşit şekilde toplum içinde var olma hakkına sahiptir. Kimlerle ve nerede yaşayacaklarını seçebilirler, istemedikleri kurumlarda veya başka yerlerde yaşamaya zorlanamazlar.

Engelli bireylerin toplumsal hayata katılmak için evde bakım hizmeti alma, kişisel yardımcı desteğinden faydalanma hakları vardır.

Engelli bireylerin toplumdan dışlanmaları ve yalnızlaştırılmaları önlenmelidir.

Madde 20 - Kişisel Hareketlilik

Engelli bireylerin bağımsız hareket etme hakları vardır.

Devlet, engelli bireylerin bağımsız hareket edebilmeleri için gerekli uygun araç-gerece, yardımcı teknolojilere ve yardımcı kişilere kolayca ulaşmalarını sağlamalıdır.

Madde 21 - Düşünce ve İfade Özgürlüğü ile Bilgiye Erişim

Engelli bireyler kendilerini özgürce ifade etme ve bilgi edinme hakkına sahiptir.

Herkes, işaret dili, Braille alfabesi (kabartma yazı) veya diğer iletişim yollarını istediği ve gereksinim duyduğu biçimde kullanabilme hakkına sahiptir.

Devlet engelli bireylerin bu haklarını kullanmaları için gerekli önlemleri almalıdır.

Madde 22 - Özel Hayata Saygı

Engelli olsun ya da olmasın hiç kimsenin özel hayatına karışılmaz. Engelli bireylerin sağlık durumu ve diğer kişisel bilgileri başkaları ile paylaşılamaz.

Madde 23 - Ev ve Aileye Saygı

Her çocuğun ailesi ile yaşama hakkı vardır. Devlet engelli çocukların aile içerisinde diğer çocuklarla eşit haklara sahip olarak yaşamaları için kendilerine ve ailelerine bilgi, hizmet ve destek sağlamalıdır.

Engelli gençler, üreme sağlığı konusunda herkesle aynı haklara sahiptir.

Engelli bireyler, evlenme ve aile kurma konusunda herkesle aynı haklara sahiptir.

Madde 24 - Eğitim

- Her çocuğun okula gitme ve eğitim alma hakkı vardır. Engelli çocuklar engelli olmaları gerekçesiyle eğitimden dışlanamaz.
- Devlet, engelli çocukların ayrı okullara değil, herkesin gittiği okullara gitmelerini sağlamalıdır.
- Engelli çocukların zorunlu eğitimden (ilköğretim) ücretsiz ve eşit bir şekilde yararlanması sağlanmalıdır.
- Okullarda engelli çocukların gereksinimlerini karşılamak için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Madde 24 - Eğitim

- Devlet, ihtiyacı olan çocukların Braille alfabesi (kabartma yazı), işaret dili ve diğer iletişim yollarını öğrenmeleri için destek olmalıdır.
- Engelli çocukların gereksinimlerini anlayabilen, doğru iletişim biçimlerini kullanabilen, engelli çocuklara iyi eğitim verebilecek öğretmenler yetiştirilmeli ve görevlendirilmelidir.
- Devlet, engelli çocukların diğer çocuklarla eşit koşullarda mesleki eğitim (çıraklık okulu, meslek lisesi vb.) ve üniversite eğitimi almaları için gerekli düzenlemeleri yapmaktan sorumludur.

Madde 25 - Sağlık

Kaliteli sağlık hizmeti almak herkesin hakkıdır. Hiç kimse, engelli olduğu için sağlık hizmeti almaktan yoksun bırakılamaz.

Devlet, engelli bireylerin, engelleri nedeniyle ayrımcılığa uğramadan diğer bireylerle eğit şekilde sağlık hizmeti almalarını sağlamalıdır.

Sağlık alışanları (doktor, hemşire, rehabilitasyon çalışanları, vb.) engelli bireylere herkesle eğit davranmalıdır.

Engelli bireylere engelleri nedeniyle gereksinim duydukları özel sağlık hizmetleri sağlanmalıdır.

Herkes kendisine en yakın yerden hizmet alma hakkına sahiptir.

Madde 26 - Uyum ve Rehabilitasyon Çalışmaları

Devlet, engelli bireylerin bağımsız yaşayabilmeleri, topluma tam katılımları ve toplumla bütünleşmelerini sağlamak için sağlık, iş, eğitim ve sosyal hizmetler alanlarında kapsamlı uyum ve rehabilitasyon hizmetleri sunmalıdır.

Madde 27 - İş Bulma ve Çalışma

Engelli bireyler, herkesle eşit koşullarda çalışma hakkına sahiptir. Devlet bunun için gerekli olanakları sağlamalıdır.

Engelli bireyler daha düşük ücretle çalıştırılmazlar.
Engelli bireyler sadece belli mesleklerde çalışmaya zorlanamazlar.

Madde 28 - Yeterli Yaşam Koşullarına Sahip Olma

Ayrım yapılmadan herkes yiyecek, temiz su, giyim ve yaşam alanına özgürce erişim hakkına sahiptir. Devlet, yoksulluk içinde yaşayan engelli bireylere yardım etmelidir.

Madde 29 - Siyasal ve Toplumsal Yaşama Katılım

Engelli bireylerin seçimlerde oy kullanma, aday olma, seçme ve seçilme hakları vardır.

Engelli bireyler kendilerini temsil eden dernekler kurabilir ve bu derneklerin üyesi olabilir.

Tüm bunları yapabilmeleri için gereksinim duydukları destek sağlanmalıdır.

Madde 30 - Sosyal ve Kültürel Hayata Katılım

Engelli bireyler, sanat, spor, oyun, film ve diğ er sosyal ve kültürel etkinliklere herkesle eşit şekilde katılma hakkına sahiptir.

Bu nedenle tiyatrolar, müzeler, oyun alanları ve kütüphaneler tüm engelli bireyler için erişilebilir olmalıdır.

Engelli  ocukların, okullardaki etkinlikler dahil olmak üzere, oyun, eğence, boş zaman aktiviteleri ve spor etkinliklerine eşit şekilde katılabilmeleri sağlanmalıdır.

Madde 31 - İstatistik ve Veri Toplama

Devlet, sözleşmenin uygulanmasını sağlayacak programlar geliştirmek için bilgi toplamalıdır. Bu bilgileri toplarken engelli bireylere saygılı davranmalı ve kişisel bilgileri gizli tutulmalıdır.

Devlet, toplanan bilgilerin engelli olsun olmasın herkese açık ve erişilebilir olmasını sağlamalıdır.

Madde 32 - Uluslararası İş birliği

Devletler bu Sözleşme 'deki hakları hayata geçirmek için birlikte çalışmalı ve birbirlerine yardım etmelidir. Devletler yaptıkları çalışmaları birbirleri ile paylaşmalıdır.

Madde 33-50 - Sözleşmenin Uygulanmasının Sağlanmasına İlişkin Kurallar

Engelli Hakları Sözleşmesi toplam 50 maddeden oluşur. 33'ten 50'ye kadar olan maddeler, bu sözleşmede yer alan hakların uygulanması için devletlerin ve sivil toplum kuruluşlarının uyması gereken kuralları anlatır.

Birleşmiş Milletler tarafından 2006 yılında kabul edilen Engelli Hakları Sözleşmesi 30 Mart 2007 tarihinde imzaya açılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti tarafından aynı tarihte imzalanmış, 28.10.2009 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Sözleşmenin özgün İngilizce metnine
<https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html> internet adresinden ulaşılabilir.

Sözleşmenin resmi Türkçe çevirisine
<https://www.aile.gov.tr/eyhgm/engellilerin-haklarina-iliskin-sozlesme/sozlesme-surumleri-ve-ek-protokol/normal-surum/>
adresinden erişilebilir

Çocukların Katılım Hakkı Projesi (CHIP IN)

Instagram: @cocuklarinkatilimhakkı

Facebook: @cocuklarinkatilimhakkı

Twitter: @cocukkatilim

<https://cocuklarinkatilimhakkispinabifida.org.tr/>

Türkiye Spina Bifida Derneği

Adres: Konak Mahallesi, 858. Sokak, Paykoç İşhanı, No: 9/405 35250 Konak

Telefon: (0232) 441 65 67

bilgi@spinabifida.org.tr

<http://www.spinabifida.org.tr>

Copyright © 2022 Türkiye Spina Bifida Derneği

Tüm hakları Türkiye Spina Bifida Derneği'ne aittir.

Ücretsizdir, para ile satılmaz.

ÇOCUKLARIN KATILIM HAKKI PROJESİ

Bu kitapçık, AB Sivil Toplum Destek Programı-III desteği ile Türkiye Spina Bifida Derneği tarafından "Engelli Çocukların Karar Alma Süreçlerine Etkin Katılımı Projesi" kapsamında geliştirilmiş ve üretilmiştir.